

Govor koji je akademik prof. dr Zoran Rašović održao na Trideset drugom susretu Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović sa opštom godišnjom temom „PRAVO I SNAGA UMNOSTI – POSVEĆENO OSNIVAČU KOPAONIČKE ŠKOLE PRIRODNOG PRAVA AKADEMIKU PROF. DR SLOBODANU PEROVIĆU“, koji je održan 13-17. decembra 2019. godine.

*Poštovana predsjednice Kopaoničke škole prirodnog prava
– Slobodan Perović, profesorko Perović,
Poštovani profesore Mojoviću,
Poštovano radno Predsjedništvo,
Koleginice i kolege,
Brojna pravnička familijo,
Dragi prijatelji,*

Osnivač Kopaoničke škole prirodnog prava akademik Slobodan Perović zatvorio je mirno svoje oči dana 17. februara 2019. godine. Moj profesor i prijatelj. Veliki čovjek i naučnik, koji je domašio najviše ljudske, pravničke i filozofske vrijednosti. Osnivač prestižne Kopaoničke škole prirodnog prava i Budvanskih pravničkih dana. Čuveni profesor brojnih generacija pravnika. Uvijek sa izuzetnim osjećajem jezika, stila, pravde, kojom se dostižu lovčenski vrhovi dostojanstva kao apsolutne svrhe ljudskosti.

Divio se uvijek, iskreno i srdačno slavi i sreći svojih prijatelja i mlađih saradnika, bio je nesebični darivalac znanja i dobročinstva, pospješivao je ambicije drugih, ličnost koja je do kraja znala da osjeti i odmjeri u jednoj naročitoj čednosti. Njegove riječi su bile posebna misija – besjede koje su imale najširi odjek, pjesničku žicu, kulturnog duha i naslućene estetike. To su bile ne samo pravničke besjede, nego besjede savjesti, osobeni dokumenti i zavjeti, moralne dužnosti brojnih hranilaca njegovog amaneta.

Pravda i pravedno pravo je bilo odista njegovim idealom cijelog života. Vjerovao je u moć prirodnog zakona, ali i u zakon ljudskog srca.

Izdanak crnogorskih Banjana, tamo gdje udar nađe iskru u kamenu. Oči su mu to čitavog života zborile. A oči zbore, to što im veli srce. Znameniti sukcesor Valtazara Bogišića, Živojina Perića, Mihaila Konstatinovića.

Bio je čovjek koga smo mnogo voljeli i izgubili. Ovaj izgub se ne namiruje.

Poštovani prijatelji,

Malo je slučajeva da su jedna škola - Kopaonička škola prirodnog prava, i jedan čovjek, akademik Slobodan Perović tako nerazdvojno vezani jedno za drugo. Više od tri decenije akademik Slobodan Perović je umnošću gospodario ovom školom, kao što Pančićev vrh gospodari Kopaonikom, kao što Jezerski vrh gospodari Lovčenskim orlovskim vrhovima. Pod njegovim vođstvom Kopaonička škola je više od tri decenije živjela jedno sjajno doba i bilo jedno od središta besjeda savjesti. U svojim čuvenim besjedama, sa ovoga mjesta akademik Perović se obraćao riječima srca, meni se čini da niko to više od njega nije mogao iskrenije učiniti. Riječi silne, ponekad ogorčene, sa obrisima moralne obrade. Besjedio o našem savremenom dobu, vremenu dubokih duhovnih nereda u kojima čovječanstvo luta po bespućima. Besjede prirodne i predane u kojima je zagovarano novo kulturnije doba i ideje o čovječnosti. Način njegovog izražavanja pun antičke, ali i epske siline, zažanih iskrom i iz glave cijelog naroda.

Akademik Slobodan Perović je svoju ličnost silno izrazio u svom djelu, koje ne možemo za ovo kratko vrijeme cjelovito sagledati. Ali možemo potkrijepiti sa dovoljno argumenata „rašta ga je Bog višega dao“. I to kao profesora, akademika, naučnika, zakonopisca, čovjeka enciklopedijskog znanja i iskustava, redaktora i komentatora, pobornika pravde, prirodnog i pravednog prava, čovjeka sa velikim praktičnim iskustvom.

Akademik Slobodan Perović, veliki profesor na čija se predavanja hrlilo. Dugogodišnji šef katedre Građanskog prava i dugogodišnji predsjednik postdiplomskih studija na Pravnom fakultetu u Beogradu. Mentor brojnih doktoranata i magistranata. Dugogodišnji član i predsjednik brojnih univerzitetskih tijela i profesor po pozivu na brojnim fakultetima izvan Srbije. Obdarenik profesora Mihaila Konstatinovića. Obdareni je to opravdao bogatstvom duhovnog imanjanja čiji je bio nesebični darivalac. Profesor za koga se u pametniku blagodarnosti naše može reći: gospodin profesor koji je pola vijeka sa punim uspjehom izvršavao od strane Visoke volje povjerene mu profesorske dužnosti.

Akademik Slobodan Perović naučnik od gromadnog djela. Malo je vremena da na ovom mjestu sintetizujem plodove njegovog višedecenijskog rada koje je podario vaskolikom pravništvu, ostavivši ih pohranjene u božanskom ljetopisu i beskonačnoj vječnosti.

Autor je više knjiga, udžbenika i monografija, naučnih studija i velikog broja radova publikovanih u domaćim i inostranim izdanjima u oblasti građanskog prava, komparativnog prava i filozofije prava. Mnoga od ovih djela objavljena su na francuskom, njemačkom i engleskom jeziku, a pojedina takođe i na špankom, ruskom, poljskom, mađarskom i kineskom jeziku. Ukupnim naučnim djelom u ovim oblastima uticao je na razvoj pravne teorije i prakse i po tom osnovu stekao naučni autoritet i ugled u zemlji i inostranstvu. Među njima

je i sedam izdanja udžbenika *Obligaciono pravo*, perjanica među udžbenicima, koja je svojim izvornim statusom i sveobuhvatnom umnošću dostigla Lovćenske vrhove.

Profesor Perović je bio član Slovenačke akademije znanosti in umetnosti od 1987 godine, član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (2000), član Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske (2004) i član Makednoske akademije nauka i umetnosti (2009). Član je Međunarodne akademije za komparativno pravo (*International Academy of Comparative Law*) u Parizu (2006). Član je *Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française*, kao i drugih domaćih i međunarodnih naučnih i stručnih foruma.

Nažalost, nije bio član jedne Akademije u kojoj je najprije trebao biti.

Akademik Slobodan Perović, čovjek enciklopedijskog znanja i iskustava. U bivšoj SFRJ bio je član redakcionog odbora za izradu Enciklopedije imovinskog prava i prava udruženog rada, zajedno sa profesorom Obrenom Stankovićem, s ponosom ističem mojim mentorom, i profesorom Miodragom Trajkovićem. Velika čast za izradu tako moćne trotomne Enciklopedije, kolektivnog djela oko 100 najboljih naučnika i pravnih stručnjaka sa prostora od Triglava do Đevđelije. Uzor djelo i danas je savremeno, kojim se obezbijedila skladnost u pogledu obima i načina obrade, tehnike prikaza, naučne argumentacione aparature. Njeni redaktori su na kraju ove knjige dali podroban predmetni registar ustanova, pojava i pojmova (oko 8.000). Čini se da u ni jedno pravničko djelo na ovim prostorima nije uloženi toliki skupni trud najšire pravničke zajednice. Zahvalnost da ovo po mnogo čemu neprevaziđeno djelo dugujemo svakom od autora priloga, koji su radili sa puno savjesti, odgovornosti i ljubavi. Ipak za ovaj poduhvat se ima najviše zahvaliti redakcionom odboru, profesorima Peroviću i Stankoviću posebno. Neka na ovom mjestu bude zabilježen i ovaj prilog dobrotvorstva njihovog.

Akademik Slobodan Perović, istaknuti komentator i glavni redaktor. Spomenimo ovom prilikom komentar Zakona o obligacionim odnosima od 1995. godine čiji je glavni redaktor bio upravo akademik Slobodan Perović. I ne samo to, on je i komentarisao 214 članova Zakona o obligacionim odnosima. Ovo djelo je skupni trud 25 istaknutih profesora prava. Zahvalnost za njegovu gromadnost ide na adresu svih autora. Naravno, akademiku Slobodanu Peroviću se ima najviše zahvaliti, zato što je svojom učenošću, radljivošću i energijom doprinio da je ovo djelo, uprkos ogromnim teškoćama koje su se pri tom imale savladivati, ispalo tako da služi kao remek-djelo promišljenog, zrelog, solidnog komentara, rekao bih komentara uzora.

Akademik Slobodan Perović, zakonopisac – predsjednik Komisije za izradu prednacrta Građanskog zakonika Srbije. Kud će većeg priznanja za čovjeka koji umom svojim i autoritetom svojim svijetli u redovima prvaka pravničke zajednice na ovim prostorima. Njemu se, pored uvaženih članova Komisije za izradu teksta Zakonika, ima posebno zahvaliti što je ovo djelo gotovo privedeno kraju. Ostaje nada da će odredbe budućeg Građanskog

zakonika Srbije kao vidjelo pravde osvjetljavati i najzamršenije imovinske odnose. I da u relativnom kratkom roku iz njega počne da se razlijeva pravda i volja njegova, volja Zakonika. Neka i ovom prilikom bude zabilježen i ovaj prilog dobrotvorstva akademika Slobodana Perovića.

Akademik Slobodan Perović, istaknuti praktičar. Bio je: predsjednik Suda državne zajednice Srbije i Crne Gore, predsjednik Izabranog suda (arbitraža), Privredne komore Srbije i dugogodišnji arbitar međunarodnih arbitraža; dugogodišnji predsjednik Komisije za polaganje pravosudnog ispita.

Akademik Slobodan Perović bio je dugogodišnji član Pravnog savjeta Jugoslavije, predsjednik Udruženja pravnika Srbije i Republike Srpske, predsjednik Naučnog društva Srbije. Glavni i odgovorni urednik časopisa Pravni život. Obrazlagao je u Saveznoj Skupštini SFRJ 1978. godine predlog Zakona o obligacionim odnosima.

Akademik Slobodan Perović, pobornik prirodno-pravne škole. Kud će većeg dokaza za to od ove naše Kopaoničke škole, koja traje više od tri decenije. Akademik Perović je smatrao da je povratak prirodnom pravu u vidu „renesanse samo je dokaz njegove vječite mladosti“. Ovo pravo „djelo je kao neka vrsta modela ili uzora, kao kriterijum i meta poređenja za ocjenu pozitivnog prava u smislu njegovih dobrih ili manje dobrih ili rđavih rješenja“. Koliko je samo sa ovog mjesta akademik Perović pozivao na naučnu i filozofsku istinu, koja glasi: „Priroda je mjera svih stvari. Pravedno pravo je mjera svih prava“.

Naravno, umnog prava ne bi bilo ako u njegovom stvaranju i u njegovoj primjeni ne bi bilo pravde. Znao je akademik Perović da je pravda najpreča i da je temelj državama. Zato je u pravdu neumorno ulagao, pri svakom koraku, pri svakoj izgovorenoj ili napisanoj riječi.

Poštovani prijatelji, uvjeren sam da i sada potpuno dijelite sa mnom zajedno ista osjećanja, i zato neka se ovdje na prvom mjestu čuje kao jednodušni glas srdaca naših: slava akademiku Peroviću!

I neka mu je ovdje, sa njegovog i najvišeg mjesta, u ime najviše nagrada koja mu se s naše strane može dati, izrečeno javno: hvala! Hvala za ispisanu duboku, veliku, naročitu knjigu u kojoj je ostavio svoju crtu i svoju boju, vidnu i jaku, osobenu i neprolaznu.

Poštovani prijatelji,

Uvjeren sam da će ova Škola vođena umnošću njegovih univerzalnih sukcesora i uz našu pomoć i dalje unositi dovoljno zelenila u našu pravničku literaturu i praksu i dovoljno čistog vazduha u manjoj ili većoj mjeri zagušljive odaje pravničke, kao što je to nesebično činio akademik Slobodan Perović.

Slava akademiku Slobodanu Peroviću. Vječan mu spomen među nama a mir i spokoj njegovoj velikoj duši.

Kopaonik, 13.12.2019. godine

Akademik Zoran P. Rašović